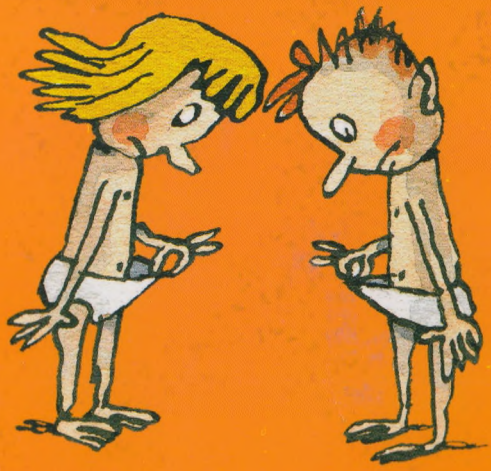
ÇITIR ÇITIR FELSEFE

13. BASKI

Brigitte Labbé - Michel Puech

OĞLANLAR VE KIZLAR

Resimleyen: Jacques Azam

günışığı kitaplığı

ÇITIR ÇITIR FELSEFE

Hayatı anlatan kitaplar

Dünya çocukları bu diziyi okuyor! Yaşamı ve dünyanın işleyişini anlamaya çalışan çocuklara, temel kavramları, doğru sorular sorarak düşündüren dizi, gerçek yaşamdan pek çok renkli örnekle dolu. Çocuklar, öğretmenler ve anne babalar, her kitapta farklı bir kavram üzerine birlikte düşünüyorlar, birlikte konuşuyorlar.

OĞLANLAR VE KIZLAR

Bir bebeğin kız mı oğlan mı olduğu ilk merak edilen şeydir. Doğa, insanlar için iki tür cinsiyet olmasına karar vermiş: Kızlar ve erkekler. Üç, dört, on farklı cinsiyet de olabilirdi. Ya da hiç kimsenin cinsiyeti olmayabilirdi. Belki bir gün kendimizi çoğaltmamız, yani klonlamamız mümkün olacak. Ama bugün, üçüncü bir insanın doğabilmesi için mutlaka bir kadın ve bir erkek gerekiyor. Ve bu iki cins arasındaki fark, doğanın yarattığı en önemli farktır.

Dizinin dördüncü kitabı, çocukların çok merak ettiği cinsiyet konusunu, "kız" ya da "erkek" olmanın farklarını tartışıyor.

günışığı kitaplığı

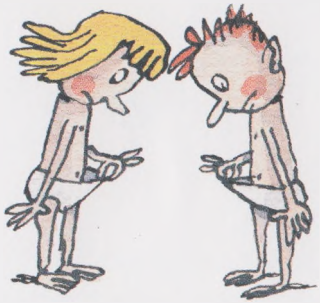
KİTAP
SKB 0756037 YAL

ISBN 978-975-6227-41-1
9 789756 227411

ÇITIR ÇITIR FELSEFE

Brigitte Labbé - Michel Puech

OĞLANLAR VE KIZLAR

Resimleyen: **Jacques Azam**
Türkçesi: **Azade Aslan**

günışığı kitaplığı

İÇİNDEKİLER

Kız mı, oğlan mı? 3
Kızlar ve oğlanlar arasındaki farklar 6
Kızlar insan mıdır? 8
Diğer yarımı arıyorum 10
Aynı anda hem erkek hem dişi! 12
Ne baba, ne anne 13
Fotokopi makineleri hiçbir şey yaratmaz 15
Milyonlarca fark 16
Paniğe gerek yok! 18
Yüksek-alçak, sıcak-soğuk, artı-eksi... 20
Yaşa, babaanne! Yaşa, dede! 21
Bizi engelleyen roller 24
Kız gibi ağlamasana! 26
Erkek gibi kız! Kız gibi oğlan! 27
Düzeliyor, ama yine de sürüyor 29
Kadın itfaiyeci, erkek dadı 32
Sihirli iksir 35
Âşık olmak 37
Kızlar çok aptal. Oğlanlar çok aptal.
O kız süper. O oğlan süper. 38

Kız mı, oğlan mı?

İzabel yatıyor, Henri onun elini tutuyor ve doktorun, "İşte oldu, başını görüyorum; birkaç dakika sonra bebeğinizi kucağınıza alabilirsiniz!" dediğini duyuyorlar. İzabel ve Henri kulaklarına inanamıyorlar! Doğumdan biraz korkuyorlardı; ama her şey çok iyi gidiyor. Birdenbire büyük bir çığlık yükseliyor –doğan bebeğin çığlığı!

"Nur topu gibi bir kız!" diyor doktor.

Neredeyse aynı anda, yandaki odadan bir ebenin sesi duyuluyor:

"Nur topu gibi bir oğlan!"

Bu doğumevinde, dünyadaki doğumevlerinin hepsinde de olduğu gibi, her doğumda bunu duyuyoruz:

"Bir kız!"

Ya da:

"Bir oğlan!"

Yeni doğmuş bir bebeğin kız mı oğlan mı olduğunu daha ilk bakışta anlarız: Penisi varsa erkek, vajinası varsa kızdır.

Kız ya da oğlan, bebeğin cinsiyeti doğum anında anne babaya ilk duyurulan şeylerden biridir. Hemen sonra, Henri ve doğumhanedeki diğer babaların hepsi, çocuklarının doğumunu müjdelemek için anne babalarına, ailelerine ve arkadaşlarına telefon edecekler. İlk söyleyecekleri şeyin, "Bir kız!" ya da "Bir oğlan!" olacağına bahse girebiliriz.

Dünya'yı ziyaret ettikten sonra gezegenine dönen bir uzaylı, orada yaşayan benzerlerine mutlaka şöyle derdi:

"İnanılmaz, oralar hiç bizim burası gibi değil. Dünya'da iki çeşit yaratık var: Erkekler ve kadınlar."

Bu uzaylı, erkekler ve kadınlar arasındaki farkı anlatacaktır arkadaşlarına. Bu fark; uzunlar ve kısalar, keller ve saçlılar, zayıflar ve şişmanlar, gençler ve yaşlılar arasındaki farktan çok daha fazla dikkat çekicidir mutlaka.

Erkekler ve kadınlar arasındaki fark, doğanın insanlar arasında yarattığı en önemli farktır.

Kızlar ve oğlanlar arasındaki farklar

Kızlar ve oğlanlar arasındaki fark nedir?

Dört yaşındaki Roksan, "Oğlanlar ayakta, kızlar otururak çiş yapar," diyor.

Semi: "Oğlanların saçları kısa, kızların saçları uzun olur ve oğlanlar etek giymez."

Rona: "Kızların pipisi yoktur, oğlanların vardır."

Jan: "Evet, ama kızların ileride memeleri olur, oğlanların olmaz."

Bu böyle böyle devam eder!

Onlarca ve onlarca fark.

Kafa yormayı sürdürürsek, kızlar ve oğlanlar arasındaki en büyük farkın, kızların kendi bedenlerinin içinde oluşacak bir bebeğe can verebilmesi olduğunu anlarız. Oğlanlar bunu yapamaz.

Tabii ki, yaşamın başlayabilmesi için bir sperm hücresi gerektiğini biliyoruz. Bu sperm hücresinin erkekten geldiğini de.

Ama ister erkek, ister kız, bütün insanlar kadın bedeninden çıkar.

Cinsler arasındaki fark, erkekler tarafından her zaman iyi karşılanmamıştır. Bunun nedenini anlamak mümkün: Bizim yapamadığımız şeyi bir başkasının yapabilmesini kabullenmek her zaman kolay değildir. Özellikle de, bir hayat yaratmak gibi önemli bir şey söz konusu olduğunda.

Çok eskiden beri dünyanın her köşesinde, erkeklerin, kadınlardan daha güçlü olduklarını göstermek istemelerinin nedeni budur belki de...

Kızlar insan mıdır?

Ne tuhaf, aptalca ve kaba bir soru! Ancak, erkekler bu soruyu gülmek için değil, ciddi olarak, gerçekten kendilerine sormuşlardır! Üstelik, sıradan erkekler de değil –büyük din adamları. Bu kişiler, kadınların da, erkekler gibi insan olup olmadıklarını sorgulamışlardır.

Uzun zaman, dünyanın her yanında, kadınlara birer eşyaymış, değiş tokuş edilebilecek nesne-

lermiş gibi davranılmıştır. Tarih derslerinde, kralların krallıklarını büyütmek ya da komşu ülkeyle barış yapmak için, kız kardeşlerini ya da kızlarını başka ülkelerin krallarına verdiklerini öğreniyoruz. Üstelik, bunu yapanlar yalnızca krallar da değildir.

Aslında, eskiden babalar kızlarının tek sahibiymiş. Kızlarını bir erkeğe verirler, ondan sonra da, kızlar kocalarına ait olurmuş.

Neyse ki, bugün koşullar değişti!

Ama ne yazık ki, dünyanın her yerinde değil.

Bazı ülkelerde hâlâ, kadınlara yetersiz insanlarmış gibi davranılıyor: Okula gitmelerine izin verilmiyor, evlerinden yalnız başlarına çıkmaları söz konusu bile olamıyor; araba kullanma, çalışma, oy verme, eş seçme hakkına sahip değiller; erkekler onları dövebilir, hatta öldürebilirler ve yasa bu erkekleri cezalandırmaz.

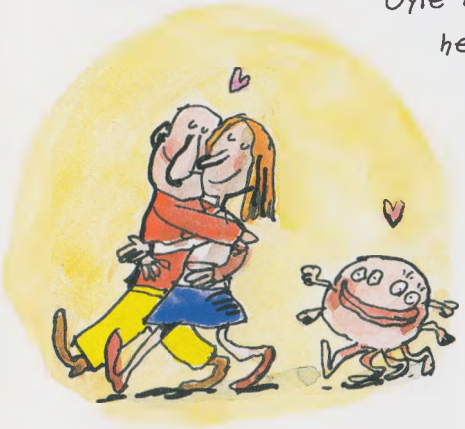
Erkeklerin ve kadınların tarihi, yalnızca güzel hikâyelerden oluşmuyor.

Ama yine de, her şeye rağmen, erkeklerin ve kadınların tarihinde çok güzel hikâyeler de vardır.

Diğer yarımı arıyorum

Bir gün, aşkı açıklamak için, biri şu eğlenceli hikâyeyi uydurmuş:

En başta, tanrılar insanları top şeklinde yaratmıştı. Her topun dört kolu, dört bacağı, dört ayağı, iki başı ve bir kız bir erkek olmak üzere iki de cinsiyeti vardı. Toplar istedikleri yönde yuvarlanabilirlerdi; çok mutluydular ve kendilerini çok güçlü hissediyorlardı. Bazen o kadar güçlü hissediyorlardı ki, kendilerini tanrıların yerine koydular. İşte o zaman, tanrılar buna katlanamadı. Öyle kızdılar ki, topların hepsini ikiye bölmeye karar verdiler.

O günden beri, insanlar mutluluğa kavuşmak için diğer yarılarını arayan yarım toplardır.

Bu hikâye; insanların niçin birbirlerine çekici geldiklerini, niçin âşık olduklarını, niye birlikte olmak istediklerini açıklamaya çalışıyor: Tamamlanabilmek, kendilerini yine o eski günlerdeki gibi mutlu ve güçlü hissedebilmek için.

Bu hikâye aynı zamanda, niçin herkesin birbirinin hoşuna gitmediğini de açıklamak istiyor: Herkes, en baştaki yarısını arıyor ve bu nedenle de önüne çıkan ilk kişiyi istemiyor.

Elbette, söz konusu topların asla var olmadığını biliyoruz biz.

Ama, insanların birbirlerine bir biçimde çekici geldikleri ve birbirlerini rastgele seçmedikleri bir gerçek. Âşık olmak, birini seçmektir; sevilmek de seçilmektir.

Ne güzel! Çünkü insanlar, birbirlerinin hoşuna gitmek için hayal kuruyor ve çok güzel şeyler yaratıyorlar: Şiirler, aşk mektupları yazıyor, şarkılar söylüyorlar; makyajı, güzel giysileri keşfediyor, mücevherler ve parfümler tasarlayıp üretiyorlar; müzik çalıyor, dans ediyor, yeni yeni güzel yemekler buluyorlar...

Aynı anda hem erkek hem dişi!

Hayvanlar âleminde de, yarım toplar kadar ilginç hikâyeler var... Ama bu sefer, gerçek hikâyeler.

Yengeçler, gençken erkek, yaşlandıklarında dişi olur. Karidesler de öyle. Bazı balıklar içinse, tam tersi geçerlidir; dişi doğar ve sonradan erkek haline gelirler.

İnsanlar da böyle yaratılsaydı, ne tuhaf olurdu! Yine de, bir kız için, erkek olmanın ya da bir erkek için, kız olmanın neye benzediğini bilmek, çok ilginç bir deneyim olabilirdi doğrusu!

Öte yandan, aynı anda hem erkek hem dişi olan hayvanlar da var. Bazı midyeler ya da sümüklüböcekler gibi.

Ama yine de doğa, hayvanların büyük çoğunluğu ve insanlar için, yaşamımız boyunca tek bir cinsiyetimiz olmasına karar vermiştir. Kız ya da erkek olarak doğarız ve bu, hayatımızın sonuna kadar böyle kalır. Elbette, bunu söylemek bile kulağa aptalca geliyor. Ama yengeçlerin, karideslerin, midyelerin ve sümüklüböceklerin hikâyesini öğrendikten sonra, insanların durumundan söz etmek o kadar da aptalca değil!

Ne baba, ne anne

Doğa, insanlar için iki tür cinsiyet olmasına karar vermiş: Erkekler ve kadınlar. Üç, dört, on ya da bin farklı cinsiyet bulunduğunu da hayal edebilirdik! Ya da hiç cinsiyet bulunmadığını.

Mesela, yeryüzündeki ilk yaşam formları olan bakterilerin cinsiyeti yoktu. Kız bakteri ya da erkek bakteri diye bir şey olmuyordu. Bu durumda, anne bakteri ya da baba bakteri de olamazdı. Çoğalmak için her bakteri kendi başının çaresine bakardı: Birbirinin tıpatıp aynısı iki parçaya

bölünürlerdi. Bu iki parça büyür ve yeterli boya geldiklerinde, onlar da ikiye bölünürdü ve bu böyle hiç durmadan devam ederdi. Milyonlarca ve milyonlarca yıl boyunca, aynı sayfanın fotokopisini çeken bir fotokopi makinesi gibi, hiç durmadan sürer giderdi.

Eğer doğa, yalnızca bu çoğalma yöntemini devam ettirseydi, burada olup, bütün bunları anlatamazdık. Çünkü, dünyada bakterilerden ve küçük yeşil yosunlardan daha ilginç hiçbir şey yaşıyor olmazdı.

Fotokopi makineleri hiçbir şey yaratmaz

Kopyalamak; değiştirmenin, yaratmanın tersidir. Bir erkeğin ya da bir kadının, bakterilerin yöntemiyle çoğalabildiğini hayal edelim. Bir erkek, kendisinin tıpatıp aynısı olan başka bir erkeğe ya da bir kadın, kendisinin tıpatıp aynısı olan başka bir kadına hayat verirdi. İkisi arasında bir fark bulmak tamamen imkânsız olurdu: Birbirlerinin klonu, yani genetik kopyası olurlardı. Her klon da, her seferinde kendinin tıpatıp aynısı başka klonlar üretirdi.

Bu durumda, nereye gitsek, kendimizin neredeyse aynısı binlerce insanla karşılaşırdık. Başta eğlenceli gelirdi belki ama, zaman geçtikçe, bu hiç de ilginç olmazdı. Ayrıca, klonlarımızın hepsi de tamamen aynı kişiliği, aynı iyi ve kötü özellik-

leri sergilemezdi elbette. Çünkü kişilik, herkesin kendi hayat hikâyesine de bağlıdır. Dolayısıyla, klonların hepsinin hikâyesi de birbirinin aynı olamazdı.

Belki bir gün, kendimizi kopyalamamız, yani klonlamamız mümkün olacak. Ama şu an için, durum böyle değil. Üçüncü bir insanın doğabilmesi için, mutlaka iki insan, yani bir kadın ve bir erkek gerekiyor.

Milyonlarca fark

Liza uzun boylu; düz ve sarı saçları, kahverengi gözleri, sivri bir burnu, küçük burun delikleri, uzun bacakları, çok büyük ayak parmakları ve beyaz bir teni var.

Martin'inse geniş omuzları, ince ve kahverengi saçları, yuvarlakça bir burnu, kahverengi gözleri, ince dudakları ve mat bir teni var.

Liza ve Martin arasında daha yüzlerce fark sıralayabiliriz. Hatta, Liza ve Martin'in bir çocuğu olsa,

bütün bu farklar birbirine karışacak ve daha başka farkları da olan üçüncü bir insan dünyaya gelecektir. Bu çocuk; Liza ve Martin'e, büyükanne ve büyükbabalarına, amca, dayı, hala ve teyzelerine benzeyecektir.

Ama hepsinden de farklılıkları olacaktır elbette. Kimseye tıpatıp benzemeyecek, dünyada tek olacaktır. Bütün dünyayı dolaşsak ve bütün eski çağlara geri dönebilsek bile, bize tıpatıp benzeyen birini bulmak tamamen olanaksızdır. Tek yumurta ikizlerinin arasında bile her zaman küçük farklılıklar vardır.

Farklılıklar hiçbir zaman aynı şekilde bir araya gelmez. Bunu anlamak için, kardeşlere bakmamız yeterli: Aynı anne ve babadan dünyaya gelirler, aynı farklılıkların karışımından oluşmuşlardır; ama yine de aynı değillerdir.

İnsanlığın başladığı günden bu yana, her insan başlı başına bir yeniliktir.

Paniğe gerek yok!

Ceren, Marsel, Kerem, Peter ve Orelya ormanda kayboluyor. Üç saat boyunca, anne ve babalarıyla buluşacakları yeri arayıp duruyorlar.

Bir panik anından sonra, Marsel bir öneride bulunuyor: "Sakin olalım, anlaşılan akşama kadar hiçbir sonuca ulaşamayacağız, yürümekten bitkin düşeceğiz ve sonuçta bir kamp bile kuramadan olduğumuz yere yığılacağız. Durmamızı öneriyorum. Ancak, geceyi iyi geçirebilmek için ne yapmamız gerektiğini bilemiyorum."

"Ben biliyorum," diyor Ceren. "Yaz kampında, dağda hayatta kalma dersleri almıştım. Öğrendiğim kurallar burası için de geçerli: Bir ateş, çukurlar, yerden yüksek bir barınak ve birbirimize yapışık yatmak."

"Ben asla çakmağım ve çakım olmadan evden çıkmam, en azından bu işimize yarayacak!" diyor Kerem de.

Sirk okuluna giden Orelya, ağaçlara tırmanmayı çok iyi biliyor: "Ben çıkıp dalları keseyim; Ceren'in önerilerine uygun bir barınak yapalım."

Peter, eczacı olan babasından hangi mantarların yenebileceğini öğrenmiş: "Açlıktan ölmemek için, yenebilir mantarlardan bulmaya çalışacağım." Aynı zamanda, bir yerlerden su sesi duyduğunu düşünüyor. Belki matarayı da doldurabilecek.

Farklılıklarını birleştirerek, mutlaka işin içinden çıkacaklar. Herkes bir şeyler biliyor ya da her birinin başkalarınınkine eklenebilecek özellikleri var. Sonuç, en iyisi. Beş kişiyken, yalnız başlarına olduklarından çok daha güçlüler –bu kesin.

Yüksek - alçak, sıcak - soğuk, artı - eksi...

Eğer, insanların hepsi tamamen aynı olsalardı, tamamen aynı zekâya sahip olsalar ve aynı şekilde düşünselerdi, hâlâ mağara devrinde yaşıyor olurduk! Dünyada hiçbir şey değişmezdi.

Ancak farklılıklar varsa, bir şeyler olur. Seviye farkı olmadan; yani yüksekle alçak arasında fark olmadan su akamaz, makineleri çalıştıramaz ve elektrik üretilemezdi.

Pille çalışan bir oyuncak, ancak pilin iki kutbu arasında, "artı ve eksi" diye fark olduğu için çalışabilir. Bir araba, ısınan motoru soğuk hava alabilirse çalışır. Farklılıklar sayesinde bir şeyler oluşur

ve bir hareket, bir enerji yaratılır.

İnsanlarda da durum böyledir. İnsanlar arasındaki farklılıklar sayesinde yaratırız, keşfederiz, öğreniriz ve gelişiriz.

Yaşa, babaanne! Yaşa, dede!

Kuşkusuz, insanların dünyasındaki en büyük farklardan biri, kızlar ve erkekler arasındaki farktır. Ama ne yazık ki, birçok insan bunları değerlendirmeyi bilememiştir.

Can, babaannesinin ona eşi Hügo'yla nasıl tanıştıklarını anlatmasına bayılıyor:

"Birbirimize deliler gibi âşıktık," diyor babaanne, "ama benim annem ve babam evlenmemizi istemedi."

"Ama neden?" diye soruyor Can. "Madem birbirinizi bu kadar çok seviyordunuz?"

"Ailem benim Teo'yla evlenmemi istiyordu. Çünkü, Teo'nun iyi bir işi vardı, iyi para kazanıyordu; büyük bir evi vardı ve annemle babam da onunla evlenmemin, büyüteceğim çocuklar için iyi olacağını söylüyordu."

"Yaşa, babaanne, onları dinlememekle iyi etmişsin! Bence, dedem Hügo harika bir büyükbaba."

O dönemde yaşayan herkes gibi, Can'ın babaannesinin anne ve babasına göre de, erkeğin rolü belliydi. Erkek; güçlü, koruyucu, iyi para kazanan, karısının ve çocuklarının güvenliğini sağlayan biri olmalıydı.

Can, dedesi Hügo'nun ona eşi Karmen'le nasıl tanıştığını anlatmasına da bayılıyor:

"Vay be! Birbirimizi ne kadar da çok sevmiştik! Ama zordu! Annemle babam Karmen'le evlenmemin lafını bile duymak istemezlerdi!"

"Ama niye?" diye soruyor Can.

"Annem ve babam, Hena'nın benim için daha uygun bir eş olacağını söylüyorlardı; çünkü o, dikiş dikmeyi, yemek ve ütü yapmayı, evle ilgilenmeyi iyi biliyordu. Karmen'den daha sağlıklıydı ve bu da çocuk sahibi olmak için önemliydi."

"Yaşa, dede, onları dinlememekle iyi etmişsin! Bence, babaannem Karmen harika biri!"

Can'ın dedesinin anne ve babasına göre de, kadının rolü belliydi. Kadın, evle ve çocuklarla ilgilenmeliydi. Eğer, bir erkek evde kalıp çocuklarıyla ilgilenmek isterse, onun gerçek bir erkek olmadığı söylenirdi. Ve eğer, bir kadın bunları yapmak istemezse, onun da gerçek bir kadın olmadığı söylenirdi.

Peki, eğer bütün erkekler savaşçı, güçlü ya da şef olmak istemiyorlarsa?

Ya da bütün kadınlar evde oturmak istemiyorlarsa?

Yüzyıllar boyunca hiçbir seçme şansı yoktu; herkesin rolü belliydi.

Bizi engelleyen roller

Bazen, hâlâ böyle olabiliyor:

> Anton, zamanını inci kolyeler ve bilezikler yaparak geçirmekten hoşlanıyor. İncilerin renkleri, boyları, şekilleri; ağaç, altın ve gümüş gibi farklı maddelerle birleştirme yolları hakkında pek çok fikri var. Ama

Anton yaptıklarını asla arkadaşlarına göstermiyor. Çünkü, onunla dalga geçmelerinden ve ona kızmış gibi davranmalarından çok korkuyor.

İşte sorun bu: Anton, sırf erkek olduğu için, sevdiği bir şeyi başkalarına göstermekten çekiniyor. Çünkü bu şey, sözüm ona kız işi.

Belki Anton bir mücevher tasarımcısı olmak isteyecek... ama sonunda uçak pilotu olacak. Kızların ve erkeklerin oynaması gereken rollere inanmaya devam edersek, olacak olan bu. Böyle bir durumda da, kendimizi rolümüzün içine hapsolmuş, kendisi olması engellenip başka biri olmaya zorlanmış hissedebiliriz.

Elbette, göz alıcı pilot üniforması içinde Anton'u gören herkes, ona hayran kalırdı. Hatta, kendisi de bundan gurur duyabilirdi. Ama eğer, kalbinin derinliklerinde, yapmak

istediğinin pilotluk olmadığını hissediyorsa, ne kadar üzücü! Kendisine başkaları tarafından dayatılmış bir rolü oynamak zorunda kalırdı. Ve ne yazık ki bu, hemen her gün karşılaştığımız bir durum.

Kız gibi ağlamasana!

Parkta çığlıklar yükseliyor:

İki çocuk bütün hızıyla dönen atlıkarıncadan düşüyor. Neyse ki, hiçbiri yaralanmıyor; ama yine de yere düşerken canları yanıyor. Küçük kızın babası onu yerden kaldırmak için koşup geliyor; kızını avutuyor, gözyaşlarını silmek için mendilini çıkarıyor. Küçük oğlanın babası da ona sarılıyor, oğlunu okşuyor, öpüyor ve ona yavaşça; "Hadi hadi, kız gibi ağlama, sen erkeksin!" diyor.

Hepimiz bu cümleyi en az bir kere duymuşuzdur. Bir yetişkinin bir çocuğa, erkekler ağlamaz dediğini. Bunun kız işi olduğunu.

Gözyaşlarını akıtan; korku, üzüntü, acı hatta kimi zaman neşe ve mutluluktur. Gözyaşları pek çok şey anlatır; bir dil gibidirler. Neden bu dil yalnızca kızlara özgü olsun ki? Erkeklerin de gözleri ve gözyaşı bezleri, yani gözlerin içinde bulunan ve gözyaşı üreten küçük keseleri vardır. Kızlar ve erkekler arasındaki bu ayrımı yaratanlar insanlardır.

Erkek gibi kız!
Kız gibi oğlan!

Miranda, Tayland boksu yapmak istiyor. Annesi ona, bunun erkek işi olduğunu söylüyor.

Soner, parmaklarına zil takıp dans ediyor. Arkadaşları onu kız gibi bulduklarını, böyle dans etmenin kız işi olduğunu söylüyorlar.

Elza, bir kız futbol takımında; çok iyi

oynuyor ve bir sürü gol atıyor. Arkadaşları onun "erkek gibi kız" olduğunu söylüyorlar.

Lukas, kardeşinin bebeklerinin saçlarını taramaya bayılıyor. Babası bundan pek hoşlanmıyor ve Lukas her seferinde, bebeklerle oynamayı bırakması için babasının ona arabalarla oynamayı teklif ettiğini fark ediyor.

Helen itfaiyeci olmak istiyor. Anne ve babası ona iyi düşünmesini, çünkü bunun daha çok bir erkek mesleği olduğunu söylüyorlar.

"Erkek gibi kız" diye bir şey yoktur. Kesinlikle. "Kız gibi erkek" diye bir şey de yoktur.

Bir kıza, onun erkek gibi bir kız olduğunu

söylediğimizde, bu ona güç, cesaret, gözüpeklik gibi belli özellikleri yakıştıramadığımız anlamına gelir. Oysa bunlar, bir erkekte çok iyi bulduğumuz özelliklerdir!

Bir erkeğe, onun kız gibi olduğunu söylediğimizde de aynı şey geçerlidir. Bu, onun şefkat, duygusallık gibi bazı özelliklere sahip olmasını kabul edememizdendir. Oysa bunlar, bir kızda çok iyi bulduğumuz özelliklerdir!

Bazı özellikler kimileri için yasakmış gibi davranılır. Sonuç olarak bu da, ırkçılık yapmaya benzer.

Düzeliyor, ama yine de sürüyor

Günümüzde, kızlar ve oğlanlar, kadınlar ve erkekler, kendileri için belirlenmiş rolleri daha az oynamak zorunda kalıyor. Artık en önemli şey, karakter, kişilik, yetenekler, arzular...

Yine de bugün bile, yetişkinlerin çoğu, cinslere yakıştırılan rolleri unutmakta zorlanıyor. Durum, Can'ın babaannesi ve dedesi zamanındaki kadar ciddi değil; ama yine de bir şekilde sürü-

yor. Normal; çünkü yüzyıllardır süregelen bu gibi şeyler, kolay kolay yok olamaz.

> Tolga bir lokantada aşçı, Mari'yse telefon memuru. Tolga ve Mari'nin daha yeni bebekleri oldu. Mari, evde kalmak için çalışmayı bırakacak. Bu hiç de kolay olmayacak, çünkü yeterli paraları yok. Ama Tolga biraz daha çok para kazanmak için fazla mesai yapacak.

Bugün artık bu hikâye farklı gelişebilir:

> Tolga bir lokantada aşçı, Mari'yse telefon memuru. Tolga ve Mari'nin daha yeni bebekleri oldu. Tolga, evde kalmak için çalışmayı bırakacak. Bu hiç de kolay olmayacak, çünkü yeterli paraları yok. Ama Mari biraz daha çok para kazanmak için fazla mesai yapacak.

Yetişkinlerin büyük bölümünü şaşırtacak olan hikâye, ikincisi. Birçoğu, Tolga'nın işi bırakmasının tuhaf olduğunu düşünecek. Ya da bu ka-

dar iyi bir işi bıraktığı için deli olması gerektiğini, istese başaşçı bile olabileceğini ve belki de üç yıl sonra bir lokanta satın almayı başarabileceğini. Kimileri, Mari'nin daha fazla çalışmakla abarttığını, eve erken dönmesinin daha iyi olacağını da düşünecek.

Oysa, Mari'nin çalışmayı bıraktığı ilk hikâyeye kimse şaşırmayacak. Yetişkinlerin büyük çoğunluğu bunu normal, hatta doğru bulacak. Üstelik herkes, Tolga'nın lokantada fazla mesai yapmasını da çok cesurca bulacak.

Kadın itfaiyeci, erkek dadı

Karin sözlük kullanmayı öğrenmeye çalışıyor. Elinde bir sözcük listesi var, onları bulup tanımlarını yazması gerek. Sözcükler: İtfaiyeci, matador, ormancı, sırıkla atlamacı, mağarabilimci ve tırsık. Karin okuldaki, 8-12 yaşlar için olan sözlüğü açıyor ve sözcüklerin karşılıklarını buluyor.

- İtfaiyeci:

Mesleği yangınla savaşmak olan adam.

- Matador:

Boğa güreşinde, boğayı öldürmekle görevli adam.

- Ormancı:

Ormanı korumakla görevli adam.

- Sırıkla atlayıcı:

Atletizm sporunda sırıkla atlayan kişi.

- Mağarabilimci:

Mağaraları, çukurları ve yeraltındaki nehirleri inceleyen kişi.

- Tırsık:

Korkak, güçsüz ve cesaretsiz kişi.

Karin bu işte bir tuhaflık olduğunu düşünüyor. Sırıkla atlayıcı, mağarabilimci ve tırsık için tanım "kişi" diye bitiyor. Yani tırsık biri, kız da erkek de olabilir. Buraya kadar her şey normal. Ama itfaiyeci, matador ve ormancı için, "adam" yazıyor. Tuhaf! Oysa Karin, televizyonda kadın bir matadorla yapılan bir röportaj izlemişti; üstelik bu kadın matador ata da biniyordu ve uzun sarı saçları vardı. Hem sonra, kadın itfaiyeciler de var, kadın ormancılar da! Karin gülmeye başlıyor, çünkü aklına komik bir fikir geliyor: Sözlüğü yazanların, yangınları söndürmek için bir pipi gerektiğini sanıp sanmadıklarını düşünüyor.

Çok uzun bir süre boyunca, bazı meslekler yalnızca erkeklere, bazılarıysa yalnızca kadınlara özgü kaldı. Hatta bir zamanlar, kadınlar için hiçbir meslek uygun görülmüyordu. Karin'in kullandığı sözlük de, bunun hâlâ böyle sürdüğü izlenimini yaratabilir.

Bir itfaiyecinin, bir matadorun ya da bir ormancının mutlaka erkek olduğunu sanabiliriz. Oysa, böyle düşünmemiz için hiçbir neden yoktur; yalnızca yüzyıllardır süregelen uydurma bahaneler vardır.

Bugün, hiçbir şey eskiden olduğu gibi değil artık; kızlar ve erkekler aynı mesleklerde çalışabiliyor.

Yine de yetişkinlerin birçoğu, itfaiyeye kapıyı açıp da, kadın bir itfaiyecinin içeri girmesine bugün bile şaşırabiliyor.

Ya da arabasını tamirciye getirip, anahtarları kadın bir tamirciye vermeye.

Ya da kreşe gelip, bebeğini erkek bir bakıcıya emanet etmeye. Düşünsenize, hiçbir şey erkek bakıcıyla kadın tamircinin birbirlerine âşık olmalarına da engel değil aslında. E öyleyse!

Sihirli iksir

Jülyet, iki saattir odasına kapanmış. Kız kardeşi Karolin, onu anahtar deliğinden izliyor:

Jülyet bütün giysileri gömme dolaptan çıkarıyor, giyiniyor, soyunup yine giyiniyor, aynanın önünde dönüp duruyor, saçlarını yapıyor, bozup tekrar yapıyor, oje sürüyor, sürdüğü ojeyi tırnaklarından siliyor, başka bir renk seçiyor, ayakkabılarını değiştiriyor, küpelerini çıkarıyor, iki bilezik takıyor... Karolin, ablasının aklını kaçırdığını düşünüyor. Ne olduğunu da gayet iyi tahmin

edebiliyor aslında. Üç gündür Jülyet, telefonda arkadaşlarına, adı Kerim ya da Kerem olan biriyle olan randevusundan söz ediyor.

Karolin kapı arkasından hemen uzaklaşıyor. Jülyet koşarak çıkıyor, babasına arabayı ona verip veremeyeceğini soruyor ve kapıdan dışarıya fırlarken, onu öğle yemeğine, hatta akşam yemeğine de beklememelerini sesleniyor.

Karolin, Jülyet'in odasına giriyor, yatağa oturuyor, oraya buraya saçılmış onca eşyaya bakıyor. Jülyet'i salak buluyor; ama yine de, âşık olmak çok harika bir şey gibi görünüyor gözüne! Ablasını kıskanıyor. Şu an için erkeklerin aptal olduğunu düşünse de, ileride bir gün mutlaka âşık olmayı umuyor.

Herkes bunu umar. Âşık olmak, erkekler ve kızlar arasında yaşanan en önemli şeydir. Önemlidir, çünkü bizi değiştirir: Âşık olduğumuzda ya da biri bize âşık olduğunda, bu bize büyük bir enerji verir –sihirli bir iksir gibi.

Âşık olmak

Yere düştüğümüzde, bunu özellikle yapmayız. Kendimize, "Tamam, iki dakika sonra yere kapaklanacağım," demeyiz. Düştüğümüzü, ancak yeri öptükten sonra anlarız –daha önce değil! Elbette, bunu eğlenmek için özellikle yapmıyorsak. Zaten, önceden bilemediğimiz ya da önceden karar veremediğimiz için "aşka düşmek" diye bir deyim kullanırız. Aşkı ancak başımıza geldiğinde anlarız. Bir kere âşık olduktan sonra da, her şeyin nasıl gideceğini, bu aşkın iki dakika mı, bir

yıl mı, yoksa yüz yıl sonra mı biteceğini bilmek olanaksızdır. Bu bir maceradır –kadınlar ve erkekler arasında her gün yaşanabilecek bir macera. Dünyanın sonu gelene kadar da, bu böyle devam edecektir!

Ama elbette, her macera gibi, aşk da hem büyük bir istek, hem büyük bir korku uyandırır.

Kızlar çok aptal.
Oğlanlar çok aptal.
O kız süper.
O oğlan süper.

Hangi kız hayatında en az bir kere, "Bütün erkekler aptal!" diye düşünmemiştir?

Hangi erkek hayatında en az bir kere, "Bütün kızlar aptal!" diye düşünmemiştir?

Herkes bunu itiraf etmeye cesaret edemez; ama eğer yetişkinler de çocukluk anılarına dönerlerse, ders aralarında falan, arkadaşlarıyla bunu düşünmüş olduklarını anımsarlar. Aşk hikâyelerinin de aptalca olduğunu düşündükleri çocukluk günleri yaşamışlardır mutlaka.

Ama bir gün, bütün o aptalların arasında, bir kıza aptal gelmeyen biri çıkacaktır. Bu kız, bu oğlanı, bütün diğerlerinden farklı bulacaktır.

Ama bir gün, bütün o aptalların arasında, bir oğlana aptal gelmeyen biri çıkacaktır. Bu oğlan o kızı, bütün diğerlerinden farklı bulacaktır.

Bu fark büyülüdür; çünkü aptalı, kusursuza çevirir. Bu, anlatılamaz bir duygudur.

Brigitte Labbé uzun süre iletişim sektöründe görev aldıktan sonra, çalışmalarını, karışık felsefi kavramları çocuklara aktarabilmek üzerine yoğunlaştırdı.

Michel Puech Paris'te Sorbonne Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde öğretim üyesi. Dizinin felsefi içeriğini denetledi.

ÇITIR ÇITIR FELSEFE
Hayatı anlatan kitaplar

İyi ve Kötü
Adalet ve Haksızlık
Gerçekten ve Yalancıktan
Oğlanlar ve Kızlar
Güzellik ve Çirkinlik
Bildiklerimiz ve Bilmediklerimiz
Savaş ve Barış
İş ve Para
Özgür Olan ve Olmayan
Doğa ve Kirlilik
Cesaret ve Korku
Mutluluk ve Mutsuzluk
Liderler ve Diğerleri
Başarı ve Başarısızlık
Haklar ve Ödevler
Ben ve Başkaları
Yaşam ve Ölüm

Çıtır Çıtır Felsefe 4 – **OĞLANLAR VE KIZLAR**
Yazan: Brigitte Labbé, Michel Puech
Resimleyen: Jacques Azam
Türkçe yayın editörü: Müren Beykan
Fransızca aslından Türkçeleştiren: Azade Aslan • Son okuma: Hande Demirtaş
Özgün adı: *Les garcons et les filles* • © Éditions Milan, 2000
(300, rue Léon Joulin, 31101 Toulouse Cedex 9 France, www.editionsmilan.com)
Türkçe yayın hakları Günışığı Kitaplığı, 2006 • Yayın hakları Milan Yayınevi'nden satın alınmıştır. Tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz ve kullanılamaz.
1. baskı: Aralık 2006, 13. baskı: Kasım 2010 (Her baskı 2000'er adet yapılmıştır.)
ISBN 978-975-6227-41-1

www.gunisigikitapligi.com

Kapak uygulama: Bora Gürsel • Baskı öncesi hazırlık: Neslihan Özceylan
Renk ayrımı: Gezegen Grafik • Baskı: Gezegen Basım [Seyrantepe Mah. Nato Cad. 19 Kâğıthane 34418 İstanbul (0212) 325 71 25]
Günışığı Kitaplığı bir Mia Organizasyon Restorasyon Yayıncılık Ltd. Şti. kuruluşudur. • Sertifika: 1206-34-12439
Profilo Plaza, Cemal Sahir Sok. 26/28 B3 Mecidiyekoy 34387 İstanbul • Telefon: (0212) 212 99 73
Faks: (0212) 217 91 74 • E-posta: info@gunisigikitapligi.com